

5. Zaki A. Generation automatique de l'intonation de la langue arabe standart. – Quatriemes rencontres Jeunes Chercheurs en Parole, Mons, 11-14 Sept, p. 6, 2001.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-281-7-5>

Боговик О. А.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри філології та перекладу,
Український державний університет науки і технологій*

МІЖКУЛЬТУРНА МЕДІАЦІЯ ЯК ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У загальнозрозумілому найпростішому трактуванні переклад розуміється як діяльність, що спрямована на створення вторинного тексту з первинного іншою мовою, аби зробити його доступним для нової аудиторії. Перекладач виконує роль медіатора, який перетворює смисли на такі, що стають доступними і зрозумілими іншомовній аудиторії. Одним з найскладніших завдань, яке постає перед перекладачем, – глумачення культурних контекстів носіїв однієї мови іншомовним адресантам. Для простого відтворення, аби донести основний зміст повідомлення, подекуди достатньо використання електронного перекладача, але у цьому разі сенси і відтінки значень залишаються поза повним розумінням тексту. Натомість, адекватний переклад включає повторне формулювання тексту для нової аудиторії, а перекладач стає автором вихідного продукту.

Зазвичай діяльність перекладача вкладається у формулу *автор повідомлення* → *перекладач* → *реципієнт повідомлення*, але може деталізуватися та уточнюватися в залежності від ракурсу, під яким розглядається процес перекладу, із врахуванням задач, які стоять перед перекладачем. В контексті зазначеної теми, яка стосується перетину мовних та культурних кордонів, формула зазнає розширення і отримує вигляд: *автор повідомлення* + *культурна композиція* → *перекладач* + *фонова інформація* + *фонові знання* → *реципієнт повідомлення*.

Варто зазначити, що фонова інформація – це незалежна від рівня обізнаності перекладача система понять, що міститься в основі кожного конкретного тексту. Натомість фонові знання – це засвоєна автором перекладу інформація [1, с. 62].

Очевидно, що фонові знання дозволяють перекладачеві більш глибоко зануритися в «чужий» іншомовний культурний простір і здійснити

адекватний переклад, зрозумілий для адресанта, не обізнаного з культурою та яка не вкладається в його / її культурний простір. Таке розуміння ролі перекладача знаходимо у мовознавця О.Каде, який використав ідею лінгвістичного посередництва (*Sprachmittlung*) як спосіб концептуалізації сфери вивчення письмового та усного перекладу [4].

Науковець Ю. Фріас постулює думку про існування *паратексту*, тобто контексту у тексті [2, с. 287], який є центральним для розуміння та здійснення перекладу. Таким чином будь-який переклад, який не враховує паратекст, неминуче стає зразком невдалої міжкультурної комунікації. Зосередження уваги на культурі як складовій частині тексту, а, отже і перекладі, значною мірою розвинулося з розуміння перекладу як акту міжкультурної, а не просто міжмовної комунікації.

Роль перекладача, як лінгвістичного медіатора, вбачається як канал за посередництва якого здійснюється спілкування. Насправді, такий посередник відтворює низку дій і розглядається як агент міжкультурної комунікації, а посередництво розуміється як свідоме, цілеспрямоване втручання в акт спілкування та позначає складну взаємодію тлумачення сенсів різних мов і культур [5, сс. 84–91]. Вихідний продукт може містити різний ступінь зміни інформації, аж до внесення у повідомлення свого власного розуміння та переконань [3]. Таке «спотворення» інформації, на нашу думку, в основному формується завдяки упередженням або переконанням інтерпретатора. Вочевидь, що такого втручання подекуди складно уникнути, адже посередництво – це когнітивний процес, який впливає на розуміння, сприйняття та інтерпретацію повідомлюваного.

Проте, погоджуємося з думкою, що текст у його цілісності представляє для перекладача і мету, і засіб, а тому не може зазнавати радикальних змін, позбавляючись чи навпаки забезпечуючись тими чи іншими істотними рисами. Ключовим у цьому контексті є здатність перекладача до розуміння, уміння чітко і цілеспрямовано проводити герменевтичні операції, спочатку пояснюючи текст самому собі, а потім аудиторії.

Перекладач, як посередник між культурами, включаючи ідеологію, моральні цінності та соціально-політичні аспекти, прагне подолати певні невідповідності, які існують у двох мовах, шляхом передачі значення. У цьому сенсі перекладачу можна пробачити його втручання у текст, яке здійснюється для досягнення змістовної комунікації.

Перекладач, який здійснює посередництво між мовами, свідомо чи ні, але вочевидь відіграє роль міжкультурного медіатора. Він не лише тлумачить зміст та комунікативну інтенцію адресата, а й оцінює їх очима носія іншої мови, іншої культури. За його фундаментальної участі відбувається зближення мов і культур, де остання набуває чи реартикулює значення іншою мовою. [5]. Таким чином, відбувається

зміщення акцентів щодо сприйняття ролі перекладача: від мовного посередника, до міжкультурного інтерпретатора.

Список використаних джерел:

1. Боговик О. А. Соціолінгвістичні та прагматичні проблеми перекладу. Навчальний посібник для студентів VI курсу спеціальності «Філологія». Дніпро : ПП Кулик В.В., 2020. 155 с.

2. Frías Y. J. Au seuil de la traduction: *Event or Incident. Événement ou incident. On the role of translation in the dynamics of cultural exchange. Du rôle des traductions dans les processus d'échanges culturels*. 2010. pp. 287–316.

3. Hatim B., Mason I. *The Translator as Communicator*. London-New York: Routledge, 1997. 244 p.

4. Kade O. Zufall und Gesetzmäßigkeit in der Übersetzung. Leipzig: Verl. Enzyklopädie, 1968. 128 S.

5. Katan D. Cultural mediation. *Handbook of translation studies*. 2013. Vol. 4, pp. 84–91.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-281-7-6>

Василишина Н. М.

*доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри іноземних мов та перекладу,
Національний авіаційний університет*

ПРОФЕСІЙНА АНГЛОМОВНА КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СТУДЕНТІВ ЗВО У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Мовна компетентність є однією з найголовніших умов успішного працевлаштування та побудови кар'єри. Мовна політика Європейського Союзу свідчить про надзвичайну важливість вивчення мов в інтеграційних процесах. Зростання ваги мовної політики позначилося й на структурі Єврокомісії. Якщо раніше вона перебувала у сфері відповідальності комісара ЄС із освіти, тренінгів, культури та мультимедіуму, то 1 січня 2007 року створено окрему посаду комісара ЄС з мультимедіуму. Зараз її обіймає Леонар Орбан з Румунії. Він очолює генеральний директорат Єврокомісії з письмових перекладів, генеральний директорат з усних перекладів та офіс офіційних публікацій